

DÔLEŽITÉ OTÁZKY DELOSTRELECKÉHO ZABEZPEČENIA ARMÁDNEJ ÚTOČNEJ OPERÁCIE

Pplk. del. Emil Šrank

V úvode poukážem krátko na hlavné zásady armádnej útočnej operácie a čo z nich vyplýva pre činnosť delostrelectva, ako aj na najdôležitejšie otázky delostreleckého zabezpečenia armádnej útočnej operácie, znalosť ktorých je potrebná dnes veliteľom (náčelníkom) a dôležitým funkcionárom štábov všetkých druhov vojsk (služieb) takticko-operačných jednotiek.

Armádna útočná operácia je zladený súhrn útočných bojov jednotiek v zostave armády, usmernený jedinou vôľou veliteľa armády, ktoré sa vzťahujú k určitému priestoru za určitý čas.

Dnešná armádna útočná operácia vyžaduje okrem jednotného zladenia a usmernenia ešte veľmi starostlivého a skrytého splánovania, a tiež zabezpečenia ľudskými a materiál-
nymi resursami, bez ktorých nie je možné viesť operáciu.

Hlavné charakteristické rysy dnešnej armádnej útočnej operácie sú:

- sústredenie síl a bojových prostriedkov na smere hlavného úderu;
- organizovanie útočnej operácie a spolupráce;
- rozmach útočnej operácie;
- utajenie príprav k útočnej operácii cieľom prekvapenia nepriateľa.

Smere hlavného úderu je určený direktívou (smernicami) veliteľa frontu a na jej základe urobeného rozhodnutia veliteľa armády, ktorý berie do úvahy terén výhodný pre organizovanie spolupráce medzi vojskami, najmä na začiatku útočnej operácie a pri dosiahnutí operačnej hĺbky nepriateľskej obrany vojskami. V každom prípade však terén nemusí byť rozhodujúcim činiteľom pre voľbu smeru hlavného úderu v armádnej útočnej operácii; hlavným činiteľom je rozhodnutie veliteľa frontu.

Pre armádnú útočnú operáciu a jej delostrelecké zabezpečenie je treba sústrediť značné množstvo delostreleckých jednotiek všetkých stupňov, aby troj až desaťnásobná presila v delostrelectve dávala istotu pri prielome taktickej hĺbky nepriateľskej obrany a výdatnú podporu pechote a tankom v operačnej hĺbke.

Hlavným organizátorom armádnej útočnej operácie je veliteľ armády so svojim štábo, ktorý organizuje spoluprácu medzi všetkými druhmi vojsk v záujme pechoty a tankových (mechanizovaných) jednotiek. Veliteľ delostrelectva armády zladí činnosť delostrelectva armádnych sborov, armádnej delostreleckej skupiny a delostreleckých jednotiek podriadených armáde, armádnej protiletectvej skupiny, poprípade armádnej protitankovej zálohy a organizuje delostrelecký útok armády so svojim štábo.

Rozmach armádnej útočnej operácie závisí na mnohých činiteľoch, najmä na úlohe armády a na sile útočnej zostavy armády. Šírka pásma armádnej útočnej operácie pohybuje sa v medziach 25—40 km, z čoho pripadá na hlavný úder 10—15 km. Stredná hodnota hĺbky armádnej útočnej operácie je 70—150 km. Tempo armádnej útočnej operácie v stredných podmienkach pohybuje sa v taktickej hĺbke nepriateľskej obrany v medziach 10 až 15 km za deň, v operačnej hĺbke 15 až 25 km za deň, pričom rýchle jednotky môžu dosiahnuť tempa okolo 40 km za deň. V prevážnej väčšine prípadov vo Veľkej vlasteneckej vojne prešlo od začiatku útočnej armádnej operácie do jej konca 7—10 dní. Veliteľ delostrelectva armády a jeho štáb musia si dobre ujasniť rozmery armádnej útočnej operácie, pretože šírka pásma (hlavného úderu) bude ovplyvňovať hustotu delostrelectva, hĺbka a tempo operácie majú vliv na premiestňovanie bojovej zostavy delostrelectva a na jeho zásobovanie, najmä strelivom.

Prípravy armádnej útočnej operácie je treba bezpodmienečne utajiť pred nepriateľom a čo najdlhšie aj pred podriadenými, čo však nesmie ísť na úkor rýchlosti v prípravách. Delostrelectvo utajuje prípravy operácie maskovaním a prísnyim dodržaním paľby predoslým spôsobom. Aby sa neprezradily prípravy operácie zastreľovaním, riadi veliteľ delostrelectva armády a jeho štáb zastreľovanie osobitným plánem. Je treba veľmi starostlivo utajiť preskupovanie delostrelectva armády a prevádzať ho v noci.

Najdôležitejšie otázky delostreleckého zabezpečenia armádnej útočnej operácie rozoberané v článku sú tieto:

- potreba delostrelectva na 1 km frontu;
- sorkupenie a bojová zostava delostrelectva armády;
- organizovanie delostreleckého útoku armády;
- hlavné zásady delostreleckého zabezpečenia pri zasadení armádnej rýchlej skupiny;
- hlavné zásady protitankového zabezpečenia armádnej útočnej operácie;
- hlavné zásady protiletectvého zabezpečenia armádnej útočnej operácie;
- zabezpečenie delostrelectva armády strelivom.

Potreba delostrelectva na 1 km frontu

Potreba delostrelectva pre delostrelecké zabezpečenie armádnej útočnej operácie je priemerné množstvo diel a minometov rôznych druhov, ktorého je treba pre zabezpečenie prielomu nepriateľskej obrany. Potreba delostrelectva počíta sa obyčajne na 1 km frontu v pásme armádnej útočnej operácie a závisí od:

- stavu vybudovania nepriateľskej obrany a jej charakteru;
- nasýtenia nepriateľskej obrany živou silou a palebnými prostriedkami;
- terénu a povetnostných podmienok (členitosť, jakosť pôdy, výhody v pozorovaní, atď.);
- politicko-morálneho stavu vojsk;
- daného množstva streliva;
- množstva a druhu ostatných zbraní, ktoré zabezpečujú operáciu;
- nepriateľskej organizácie a spôsobov používania jednotlivých druhov zbraní nepriateľom v obrane.

Pri vedení armádnej útočnej operácie v stredných podmienkach terénu, povetnostných podmienok, pri dostatočnom zabezpečení delostreleckým strelivom a ostatným zbraňami, za predpokladu malých zmien v nepriateľskej organizácii a spôsoboch používania jednotlivých zbraní nepriateľom v obrane, zostávajú traja základní činitelia, ktorí určujú hlavné úlohy delostrelectva, to jest, stav vybudovania nepriateľskej obrany a jej charakter, nasýtenie obrany živou silou a palebnými prostriedkami a politicko-morálny stav vojsk.

Priemerné množstvo a druh delostrelectva na 1 km frontu armádnej útočnej operácie závisí tedy na priemernom množstve úloh (na 1 km frontu), ktoré stoja pred delostrelectvom v jednotlivých obdobiach delostreleckého útoku. Najväčší objem úloh pripadá na delostrelectvo počas delostreleckej prípravy a podpory útoku, a preto tieto dve obdobia vyžadujú značného množstva delostrelectva.

Potrebu delostrelectva na 1 km frontu pre zabezpečenie armádnej útočnej operácie je treba stanoviť osobitne pre každý konkrétny prípad podľa úloh, ktoré stoja pred delostrelectvom armády.

Delostrelectvo armády dostáva od veliteľa armády obyčajne všeobecné úlohy. Medzi hlavné všeobecné úlohy delostrelectva armády patrí:

- umlčovanie nepriateľského delostrelectva a minometov počas celej armádnej útočnej operácie;
- zlamanie nepriateľskej obrany borením stykov zákopov, palebných odolných krytov a iných dôležitejších opevnení;

- umlčanie, zničenie a porušenie nepriateľského protipechotného a protitankového palebného systému;
- porušenie nepriateľského velenia a zásobovania;
- vedenie protitankovej a protiletectvej obrany behom celej útočnej operácie.

Na základe týchto všeobecných úloh dá veliteľ delostrelectva armády so svojim štábom delostrelectvu konkrétne úlohy, to jest, také úlohy, ktoré sú vymedzené priestorove, časove a zabezpečené po materiálnej stránke.

Pri výpočte potreby delostrelectva je treba brať do úvahy tiež charakter nepriateľskej obrany, ktorá môže byť vybudovaná v zákopovom systéme, v systéme oporných bodov, alebo v kombinácii oboch uvedených systémov.

Ak vezmeme do úvahy stredne vybudovanú nepriateľskú obranu, priemerne nasýtenú živou silou a palebnými prostriedkami, s priemerným politicko-morálnym stavom vojsk a ostatné podmienky za blízke normálnym, je možné urobiť na základe úloh, ktoré stoja pred delostrelectvom armády, varianty výpočtu potreby delostrelectva na 1 km frontu.

Pri útoku na nepriateľskú obranu zákopového systému bude táto približná potreba delostrelectva na 1 km frontu:

- na umlčenia nepriateľských batérií a mimonetov pri priemernej jeden a pol násobnej prevahe je treba asi troch oddielov, to jest asi 36 hlavníc;
- na borenie rôznych opevnení asi 14 hlavníc zo zakrytých palebných postavení a asi 10 hlavníc na ničenie (umlčanie) cieľov mimo zákopov, čo nám dajú spolu asi dva oddiely, to jest, asi 24 hlavníc;
- na borenie, ničenie, poprípade umlčanie rôznych opevnení a palebných prostriedkov s obsluhami z odkrytých palebných postavení asi 20 hlavníc;
- na umlčanie, zničenie a narušenie nepriateľského protipechotného a protitankového palebného systému pre tri súvislé zákopy na 1 km frontu je treba asi 30 batérií, to jest, asi 120 hlavníc.

Na porušenie nepriateľského velenia (spojenia) a zásobovania v hlavnom obrannom postavení nepriateľa a bližšej hĺbke jeho obrany vykonáva sa súčasne s ničéním, borením a umlčovaním, preto tieto úlohy nepotrebujú osobitných delostreleckých jednotiek. Vo výnimočných prípadoch, ak sa vyskytnú takéto ciele v ďalšej hĺbke nepriateľskej obrany (dôležité komunikačné uzly, veliteľstvá, atď.), vytvorí sa osobitná podskupina ďalekej činnosti (v armádnej delostreleckej skupine) pre riešenie týchto úloh. Vo väčšine prípadov a podľa možnosti pridávajú sa tieto ciele letectvu.

V uvedenej približnej potrebe delostrelectva na 1 km frontu môžu sa robiť rôzne kombinácie, ktoré závisia na konkrétnej štruktúre nepriateľskej obrany. Na príklad: nepriateľ má dostatočné množstvo cieľov mimo zákopov, umlčanie (zničenie) ktorých potrebuje okolo dvoch oddielov kalibru 122 mm a 152 mm, väčšina cieľov určených pre borenie dá sa vyriadiť delami pre priamu strelbu a zvyšok sa dá bojiť časťou jednotiek, ktoré zakončili palebný prepad pred obdobím borenia; v takomto prípade je výhodné 14 hlavníc určených na borenie pridať k 10 hlavniciam určeným pre ničenie (umlčanie) cieľov mimo zákopov a tak dostaneme potrebný počet hlavníc, asi dva oddiely pre umlčanie (zničenie) týchto cieľov.

Na umlčovanie nepriateľských záloh (plukovných a divízných) je výhodné použiť delostrelectva, ktoré nie je zamestnané alebo málo zamestnané v období borenia.

Zdvojený palebný val vyžaduje potreby asi 10 delostreleckých (minometných) oddielov na 1 km frontu, to jest, asi 120 hlavníc na 1 km frontu.

Pre delostrelecké zabezpečenie armádnej útočnej operácie na smere hlavného úderu a pri zákopovom systéme nepriateľskej obrany je treba asi 200 hlavníc na 1 km frontu.

Na smere pomocného úderu je obvyčajne hustota hlavníc na 1 km frontu značne menšia a v mnohých prípadoch dosahuje asi polovicu hlavníc na 1 km frontu pri srovnaní s množstvom na smere hlavného úderu.

Pri útoku ma nepriateľskú obranu vybudovanú v systéme oporných bodov bude táto približná potreba delostrelectva na 1 km frontu:

- na umlčanie asi 5 oporných bodov obsadených čatou (na každý počítame 12 hlavní, palebná možnosť ktorých rovná sa ploche oporného bodu čaty, to jest 4—6 ha) a na zabránenie manévru v spojovacích zákopech asi 24 hlavní; celkom tedy 84 hlavní;
- na ostatné ciele je potreba taká ako pri zákopovom systéme obrany, to jest asi 80 hlavní (s delami pre priamu streľbu).

Celkom na obranu vybudovanú v systéme oporných bodov je treba asi 160 hlavní na 1 km frontu.

Na obranu vybudovanú v kombinácii oboch uvedených systémov bude sa pohybovať potreba na 1 km frontu v medziach 160 až 200 hlavní.

Pri kalkulácii potreby delostreleckých protitankových prostriedkov je treba vychádzať z najviac nepriaznivého predpokladu za vedenia armádnej útočnej operácie, kedy môžu naraz protiútočiť dve nepriateľské obrnené jednotky (každá na 4 km fronte, asi o 90 tankoch na každom km vo dvoch sledoch) a pre odrazenie protiútoky je treba vyradiť z boja asi polovicu nepriateľských tankov, to jest, asi 45 tankov na 1 km.

Organické protitankové delostrelectvo peších práporov, plukov, tarasnice a delostrelectvo peších divízií môžu bezpečne vyradiť z boja viac ako 25 tankov na 1 km frontu, ďalších 20 tankov musí vyradiť z boja protitanková záloha armádneho sboru a armády.

Protitankové zabezpečenie armádnej útočnej operácie vyžaduje asi **25 protitankových diel** na 1 km smeru očakávaného protiútoky v zostave protitankových záloh vyšších jednotiek (divízií, sborov a armády).

Potrebu v protiletectvom delostrelectve odôvodňujú požiadavky 2—3 hlavní na 1 km² a chránenie hĺbky útočnej zostavy armády na 5—6 km, čo dá pri hrubom prepočítaní asi 15 hlavní na 1 km frontu. Okrem toho je treba delostreleckých protiletectkých jednotiek na ochranu skladov, preprav, staníc a iných objektov podľa konkrétnej situácie.

Potreba v raketometoch odôvodňuje sa v každom prípade osobitne podľa cieľov. Stredné hodnoty potreby na smeru hlavného úderu pohybujú sa v medziach 6—10 raketometov na 1 km frontu.

Raketometry, protiletadlové delostrelectvo a tie jednotky protitankového delostrelectva, ktoré sa nezúčastňujú prvých dvoch období delostreleckého útoku, nepočítajú sa do potrebnej hustoty delostrelectva na 1 km frontu, avšak berú sa osobitne ako špeciálne druhy delostrelectva.

Niektoré podrobnosti a príklady z Veľkej vlasteneckej vojny týkajúce sa potreby delostrelectva na 1 km frontu boli uverejnené vo „Vojenskej mysli“ čís. 1 (Delostrelecké zabezpečenie útoku armádneho sboru na vybudované postavenie nepriateľa).

Z potrebnej hustoty hlavní (delostreleckých a minometov) na 1 km frontu a stavu organických delostreleckých a minometných jednotiek armády vyplýva množstvo delostreleckých posilových prostriedkov pre delostrelecké zabezpečenie armádnej útočnej operácie.

Podľa šírky pásma útočnej operácie, úloh delostrelectva a stavu organického delostrelectva a minometov je treba posilniť armádu pre útočnú operáciu množstvom delostrelectva, ktoré sa rovná hodnote dvoch až troch delostreleckých divízií, asi dvoch delostreleckých protitankových brigád a asi jednej protiletadlovej divízií. Uvedené delostrelecké posilové prostriedky majú byť na úplných stavoch.

Armáda dostáva posilové delostrelectvo zo zálohy hlavného veliteľstva, na úkor jednotiek, ktoré bránia pasívne úseky, pričom je treba vziať tiež do úvahy delostrelectvo a minometry vyšších jednotiek v druhých sledoch armádnych sborov a jednotiek v druhom slede armády.

Delostrelectvo zabezpečujúce armádu útočnú operáciu dosahuje najväčšej hustoty tesne pred začiatkom operácie a najväčšej palebnej sily za delostreleckej prípravy. Počas delostreleckej podpory útoku znižuje sa palebná sila delostrelectva, pretože sa začínajú premiestňovať práporné, plukovné delostrelectvo a niekedy aj časť plukovných delostreleckých skupín.

Po zakončení druhého obdobia delostreleckého útoku môže sa vrátiť časť posilového delostrelectva ku svojim jednotkám a asi $\frac{1}{3}$ organického delostrelectva armády a posilových jednotiek daných armáde na celú operáciu je v pohybe. Velitelia delostrelectva armádnych sborov pri zasadzovaní druhých sledov do boja a veliteľ delostrelectva armády pri zasadzovaní armádnej rýchlej skupiny a druhého sledu armády musia vytvoriť potrebnú hustotu delostrelectva pre zabezpečenie ich zasadenia.

Soskupenie delostrelectva armády

Pre delostrelecké zabezpečenie armádnej útočnej operácie má veľký význam soskupenie delostrelectva armády. Celkové rozdelenie delostrelectva podľa jeho bojových úloh nazýva sa taktickým soskupením delostrelectva.

Organické delostrelectvo armády s posilovými delostreleckými jednotkami tvorí delostrelecké skupiny na každom veliteľskom stupni počínajúc pešími plukmi, okrem špeciálnych druhov delostrelectva (protitankové, protiletadlové a raketometné).

Na veliteľskom stupni armády v útočnej operácii tvorí sa :

- armádna delostrelecká skupina;
- armádna protiletacká skupina;
- armádna protitanková záloha.

Ostatné delostrelectvo, ktoré obdržala armáda ako posilový prostriedok, rozdelí sa vyšším jednotkám (armádnym sborom) v zostave armády so zreteľom na približné soskupenie až na stupeň peších plukov, pretože inakšie nie je záruka, že delostrelectvo armády ako celok vytvorí potrebné množstvo dostatočne silných skupín, ktoré by spoľahlivo zabezpečili útočnú operáciu armády.

Armádna delostrelecká skupina je mohutným palebným prostriedkom v rukách veliteľa armády (veliteľa delostrelectva armády), aby mohol pomocou tohto prostriedku ovplyvňovať chod útočnej operácie, zvlášť na hlavnom smere úderu delostreleckou paľbou a vyhovieť požiadavkám podriadených jednotiek, ktoré nestačia v určitom období svojimi delostreleckými prostriedkami a vyžadujú odôvodnenú pomoc v paľbe.

Armádna delostrelecká skupina skladá sa obyčajne z armádnej delostreleckej brigády a z brigád zálohy hlavného veliteľstva; vo zvláštnych prípadoch môže sa prideliť armádnej delostreleckej skupine sborový pluk armádného sboru v druhom slede armády, a to obyčajne na plnenie úloh, ktoré nevyžadujú zmeny palebných postavení a premiestňovania po začiatku útoku pechoty a tankov. Ťažké delostrelectvo z pasívnych úsekov zaraďuje sa do armádnej delostreleckej skupiny vo zvláštnych prípadoch obyčajne vtedy, keď je nedostatok ťažkého delostrelectva s požadovaným dostreľom.

Do armádnej delostreleckej skupiny dávajú sa delostrelecké jednotky, ktoré majú dosnosť viac ako 15 km s dostatočnou váhou strely (viac ako 20 kg). Medzi tieto jednotky patria delostrelecké jednotky, ktoré majú vo výzbroji 122 mm kanóny, 152 mm kanónové húfnice, 152 mm kanóny a niekedy aj 210 mm kanóny. Pri nedostatku uvedeného materiálu môžu sa použiť ako náhrada 152 mm húfnice s dostreľom asi 15 km. Nie je účelné dávať do armádnej delostreleckej skupiny kanóny 105 mm kalibru a takýmto prípadom je treba sa podľa možnosti vyhýbať.

Pri kalkulácii palebnej sily armádnej delostreleckej skupiny pre zabezpečenie armádnej útočnej operácie v hĺbke nepriateľskej obrany je treba vychádzať z týchto hlavných zásad:

- pre armádne sbory v prvom slede armády na smere hlavného úderu je treba počítať s palebnou silou jednej delostreleckej brigády;
- v rukách veliteľa delostrelectva armády pre zabezpečenie zasadenia armádnej rýchlej skupiny do boja a druhého sledu armády je treba 1—2 delostreleckých brigád.

Stredná hodnota armádnej delostreleckej skupiny pre zabezpečenie armádnej útočnej operácie v hĺbke nepriateľskej obrany sú asi dve—tri delostrelecké brigády.

Pre prvé dve obdobia delostreleckého útoku je treba vychádzať pri kalkulácii palebnej sily armádnej delostreleckej skupiny z hlavných úloh, ktoré bude skupina plniť. Jednou z najdôležitejších úloh armádnej delostreleckej skupiny je protibatérijná činnosť.

Ak je hlavný úder armády na 10 km šírke frontu a chceme umlčať nepriateľské batérie ešte na 2 km po oboch stranách pri zistení asi $\frac{2}{3}$ všetkých nepriateľských batérií v tomto pásme, pričom armádna delostrelecká skupina bude umlčovať z nich asi 70% (30 % bude dané na umlčanie sborovým, poprípade divíznym skupinám), bude treba mať armádu delostreleckú skupinu asi o 40 batériách, aby sme dosiahli dvojnásobnej presily proti nepriateľským batériám. Toto množstvo batérií zodpovedá hodnote dvoch delostreleckých brigád o dvanástich batériách v každej a k tomu ešte dvoch delostreleckých brigád o deviatich batériách v každej, čo dá spolu 42 batérií. Z toho by vyplývalo, že armádna delostrelecká skupina musí mať hodnotu asi štyroch delostreleckých brigád.

Vo zvláštnych prípadoch môžu sa vyskytnúť v hĺbke nepriateľskej obrany dôležité ciele, na ktoré nestačí účinný dostrel 152 mm húfnic alebo kanónových húfnic. Pre tieto ciele (dôležité komunikačné uzly, sklady, vykladacie stanice, atď.) je treba vytvoriť v armádnej delostreleckej skupine podskupinu ďalekej činnosti v hodnote jednej delostreleckej brigády (152 mm, 210 mm kanóny). Vo válečnej praxi je pomerne málo prípadov, kedy sa tvorily podskupiny ďalekej činnosti v armádnych delostreleckých skupinách. Je výhodnejšie, pokiaľ to dovoľujú povetnostné podmienky, pridelovať uvedené ciele letectvu.

Medzi hlavné úlohy armádnej delostreleckej skupiny patrí tiež umlčovanie nepriateľských záloh, spojovacích uzlov, štábov a rušenie nepriateľských tylov. V tých prípadoch, keď je málo cieľov tohto druhu, je možné vykonávať tieto úlohy v obdobiach delostreleckej prípravy a podpory medzi palebnými prepadami na batérie; v opačnom prípade je treba počítať na tieto ciele s hodnotou jednej delostreleckej brigády.

Pri menšej hustote nepriateľských batérií ako dvoch na 1 km frontu a menšom objeme ostatných úloh armádnej delostreleckej skupiny je možné ušetriť asi jednu delostreleckú brigádu.

Ak útočí armáda dvoma armádnymi sborami v prvom slede a jedným armádnym sborom v druhom slede v normálnych podmienkach, hodnota armádnej delostreleckej skupiny bude sa pohybovať v medziach troch až štyroch delostreleckých brigád, to jest 9 až 12 delostreleckých oddielov, čo dáva 108—144 hlavné (u dvanástihlavných oddielov) alebo 128—168 hlavné (pri polovici oddielov vo skupine šesnástihlavných).

Vo zvláštnych prípadoch môže mať armádna delostrelecká skupina až päť delostreleckých brigád. Raketometné oddiely (brigády) nevčleňujú sa obyčajne do armádnej delostreleckej skupiny.

Velenie takejto armádnej delostreleckej skupine vyžaduje prvotriedne kvalifikovaného a skúseného delostreleckého veliteľa s veľmi dobre vycvičeným štábovom, pretože inakšie je malá pravdepodobnosť, že bude správne splánovaná bojová činnosť skupiny a zaistené velenie pri vedení boja. Veliteľom armádnej delostreleckej skupiny určuje sa najschopnejší veliteľ delostreleckej divízie v armáde, v celkom výnimočných prípadoch veliteľ brigády, ktorá je vo skupine.

Aby nebola armádna delostrelecká skupina ťažkopádnou a bolo umožnené pružné velenie, rozdeľuje sa na podskupiny obyčajne podľa armádnych sborov v prvom slede na smere hlavného úderu. V podskupine armádnej delostreleckej skupiny býva hodnota jednej až dvoch delostreleckých brigád. Podskupiny sa očísľujú zprava na ľavo alebo podľa dôle-

žitosti poradovým číslom. Veliteľom podskupiny býva veľmi schopný veliteľ delostreleckej brigády, ktorá je v podskupine.

Uvedená kalkúlia hodnoty armádnej delostreleckej skupiny a rozdelenie na podskupiny osvedčila sa v Sovietskej armáde, najmä v druhej polovici roku 1944 u ukrajinských frontov. V januári 1945 38. armáda (1. ukrajinského frontu) na smere Jaslo, Gorlica, N. Sacz mala hodnotu troch delostreleckých brigád na prielom taktickej hĺbky fašistickej obrany po výšiny západne asi 1–2 km od osady Osobica, to jest asi 11–12 km od východiska útoku. Ďalšieho boja sa nezúčastnila jednotka v hodnote delostreleckej brigády, ktorá odišla zo zostavy 38. armády a jej armádnej delostreleckej skupiny pre plnenie úloh na druhom úseku frontu, takže vo skupine ostaly dve delostrelecké brigády.

Ostatné posilové prostriedky poľného delostrelectva je treba rozdeliť armádnym sborom tak, aby mali pre delostrelecké zabezpečenie boja v hĺbke nepriateľskej obrany sborové delostrelecké skupiny v hodnote troch až štyroch oddielov, divízne a plukovné delostrelecké skupiny na smere hlavného úderu po dvoch až troch oddieloch.

Na prvé dve obdobia delostreleckého útoku môže sa pohybovať stredná hodnota sborových delostreleckých skupín na smere hlavného úderu v medziach 8–12 oddielov, divíznych delostreleckých skupín v medziach 6–10 oddielov a plukovných delostreleckých skupín v medziach 4–8 oddielov. Takéto hodnoty delostreleckých skupín je možné vytvoriť pri dočasnom zaradení delostrelectva a minometov druhých sledov armádných sborov, druhého sledu armády a na úkor jednotiek, ktoré bránia pasívne úseky frontu.

Priestory palebných postavení vyberajú sa vzhľadom k prednému okraju nepriateľskej obrany podľa druhu delostreleckého materiálu a úloh. Vzdialenosť palebných postavení minometných plukov (oddielov) býva 1,5–2 km, plukov divízneho delostrelectva 2–3 km, húfnicových plukov (brigád) 2,5–4 km a delostrelectva pre protibatérijnú činnosť 3–6 km od predného okraja nepriateľskej obrany. Delá pre priamu strelbu nemajú byť vzdialené od predného okraja nepriateľskej obrany viac ako na polovicu priameho výstrelu a od cieľov nie viac ako $\frac{2}{3}$ priameho výstrelu. Táto vzdialenosť sa pohybuje v medziach 400–600 m u prevážnej väčšiny diel používaných pre priamu strelbu; výnimky tvoria delá s osobitnými balistickými vlastnosťami a špeciálne delostrelectvo (na pr. ťažké protitankové delostrelecké jednotky).

Priestory palebných postavení plukovných delostreleckých skupín bývajú od predného okraja nepriateľskej obrany vzdialené 1,5–3 km, divíznych delostreleckých skupín 2,5 až 4 km, sborových delostreleckých skupín 3–5 km, armádnej delostreleckej skupiny 4–6 km. Uvedené vzdialenosti udávajú približné stredné veličiny a ukazujú, že priestory palebných postavení jednotlivých skupín môžu do seba vzájomne zapadať vzhľadom na ich vzdialenosť od nepriateľského predného okraja, pričom má každá delostrelecká skupina vlastný a presne ohraničený priestor palebných postavení.

Rôzne vzdialenosti delostreleckých skupín závisia v každom konkrétnom prípade hlavne od vlastností delostreleckého materiálu a od terénu.

V mnohých prípadoch válečnej praxe bývaly divízne delostrelecké skupiny vzdialené od predného okraja nepriateľskej obrany približne tak ako plukovné delostrelecké skupiny alebo niekedy ako sborové delostrelecké skupiny; u armádnej delostreleckej skupiny a sborových delostreleckých skupín bol tento jav ešte častejším, zvlášť pri nedostatku priestorov palebných postavení, veľkej hustote delostrelectva a silných delostreleckých skupinách.

Z nedostatku priestorov palebných postavení vznikali spory, ktoré často vyžadovaly zásahu veliteľov delostrelectva vyšších jednotiek a niekedy aj vševojskových veliteľov.

Armádna protiletetská skupina je mohutný palebný prostriedok v rukách veliteľa armády (veliteľa delostrelectva armády), úlohou ktorého je zabezpečiť hlavnú útočnú zostavu armády od bojovej činnosti nepriateľského letectva v prípravnom období a behom celej armádnej útočnej operácie.

Armádna protiletetská skupina skladá sa obyčajne z delostreleckej protiletadlovej divízie, armádného protiletadlového pluku, sborových a divíznych jednotiek protiletadlového delostrelectva. Delostrelecké protiletadlové oddiely druhých sledov armádných

sborov v prvom slede armády a druhého sledu armády nezaraďujú sa obyčajne do armádnej protiletectvej skupiny, ale zostávajú a chránia vlastné jednotky.

Do armádnej protiletectvej skupiny dávajú sa jednotky protiletadlového delostrelectva malých a stredných kalibrov, aby v nej bolo podľa možnosti $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$ diel stredných kalibrov. Medzi delá malých kalibrov počítame 37 mm a 45 mm, medzi delá stredných kalibrov 76 mm a 88 mm.

Pri kalkulácii palebnej sily armádnej protiletectvej skupiny je treba vychádzať z týchto hlavných zásad:

- brať do úvahy šírku pásma útoku hlavného sorkupenia armády;
- brať do úvahy hĺbku hlavnej zostavy armády, zvlášť delostreleckej zostavy na smere hlavného úderu;
- mať najmenej 2 hlavne protiletadlového delostrelectva na 1 km² plochy hlavnej útočnej zostavy armády.

Ak bude viesť armáda hlavný úder v pásme širokom asi 10 km a hlavná jej zostava bude rozložená do hĺbky 5—6 km, je treba mať armádnu protiletectvú skupinu v hodnote najmenej 100—120 hlavných.

Pre obľahčenie a pružnosť velenia môže sa rozdeliť armádna protiletectká skupina na podskupiny podľa armádnych sborov v prvom slede armády na smere hlavného úderu na základe podobných princípov ako je tomu u armádnej delostreleckej skupiny.

Veliteľom armádnej protiletectvej skupiny býva obyčajne veliteľ delostreleckej protiletadlovej divízie.

Palebné postavenia jednotiek malých kalibrov najbližších k nepriateľovi sú vzdialené od vlastného predného okraja na 800—1000 m a stredného kalibru asi 2 km.

Armádna protitanková záloha je delostreleckým protitankovým prostriedkom v rukách veliteľa armády (veliteľa delostrelectva armády) pre odrazenie tankového protiútku vyššej obrnenej jednotky nepriateľa (obrnenej divízie) a nie je delostreleckou skupinou.

Armádna protitanková záloha skladá sa obyčajne z delostreleckej protitankovej brigády a ženijnej rotý až práporu; okrem toho môžu sa do nej začleniť 1—2 rotý plameňometov.

Do armádnej protitankovej zálohy je treba pridelovať delostrelecké protitankové jednotky stredných a ťažkých protitankových kalibrov 76 mm, 85 mm a 100 mm. Tejto požiadavke zodpovedá smiešaná delostrelecká protitanková brigáda, ktorá má najmenej jeden pluk 85 mm alebo 100 mm kalibru.

Delostrelecká protitanková brigáda môže prehradiť smer tankového protiútku o šírke 9 km pri jej rozvinutí do línie, alebo pri jej členení 6 km do šírky a 4 km do hĺbky, čo zodpovedá šírke rozvinutej protiútočiacej nepriateľskej obrnenej divízie.

Veliteľom armádnej protitankovej zálohy je obyčajne veliteľ delostreleckej protitankovej brigády.

Organizovanie delostreleckého útoku armády

Delostrelecký útok v armáde organizuje a plánuje veliteľ armády so svojim štábom. Organizovanie delostreleckého útoku začína pri obdržaní podkladov zo štábu veliteľa delostrelectva frontu. Veliteľ delostrelectva frontu (jeho štáb) dá veliteľovi delostrelectva armády direktívu (smernice) a niekedy, najmä vtedy, keď je treba zladíť delostrelecký útok s druhou útočiacou armádou, priloží grafikón delostreleckej prípravy, poprípade potrebné delostrelecké zprávy, ktoré nemalo možnosť zistiť delostrelectvo armády.

Na základe direktívy (smerníc), zprávy o situácii a materiálneho zabezpečenia ujasní si veliteľ delostrelectva armády úlohu delostrelectva a ocení situáciu z delostreleckého hľadiska. Po obdržaní zamýšľaného rozhodnutia veliteľa armády a podľa jeho smerníc pripraví sa veliteľ delostrelectva armády k predneseniu informačnej zprávy.

Potrebný materiál k informačnej zpráve pripraví veliteľovi delostrelectva jeho štáb.

Veliteľ delostrelectva armády je povinný dať svojmu štábu potrebné a jasné smernice pre spracovanie materiálu. Za správnosť údajov v informačnej zpráve ako aj za ich následky nesie zodpovednosť veliteľ delostrelectva armády.

Štáb veliteľa delostrelectva armády je povinný podľa jeho smerníc v každom prípade:

- sozbierať a vyhodnotiť zprávy o nepriateľovi, vlastných jednotkách a teréne z delostreleckého hľadiska;
- pripraviť zprávu o stave vlastného delostreleckého materiálu a streliwa;
- urobiť návrh na sorkupenie delostrelectva armády;
- urobiť návrh na delostrelecký útok armády.

Jedným z bodov informačnej zprávy je otázka organizovania delostreleckého útoku armády, v ktorom rozoberie veliteľ delostrelectva armády stručne dĺžku delostreleckej prípravy útoku, jej štruktúru a čoho bude dosiahnuté delostreleckou prípravou v konkrétnom prípade; navrhne najvýhodnejší spôsob podpory útoku a delostreleckého zabezpečenia boja v hĺbke nepriateľskej obrany v hrubých rysoch.

Veliteľ armády upresní si dotazmi to, čo ho podrobnejšie zaujíma, jestli je potrebné, opraví zásadné chyby, vytkne nedostatky alebo schváli informačnú zprávu. Niektoré nejasnosti môže odstrániť veliteľským prieskumom.

Po skončení práce u veliteľa armády spojenej s informačnou zprávou a vydaní rozhodnutia informuje veliteľ delostrelectva svojho náčelníka štábu ak je to potrebné, a dá mu smernice, ktoré sa týkajú:

- sústredenia, premiestňovania a rozvinovania delostrelectva armády;
- organizovania prieskumu;
- organizovania spojenia;
- organizovania topografického, ženijného zabezpečenia a poriadkovej služby v delostrelectve armády;
- organizovania protitankového a protiletického zabezpečenia;
- veliteľského prieskumu.

Pred odchodom veliteľa delostrelectva armády musí sa urobiť aspoň hrubé rozdelenie úloh delostrelectva armády.

Všetká činnosť veliteľa delostrelectva armády a jeho štábu smeruje ku správne mu spracovaniu bojového rozkazu a ku splánovaniu delostreleckého útoku armády. Všetká činnosť delostrelectva armády na prvý deň operácie je zladená plánom delostreleckého útoku armády, ktorý má obyčajne tri obdobia: delostreleckú prípravu útoku, delostreleckú podporu útoku a delostrelecké zabezpečenie boja v hĺbke nepriateľskej obrany.

Delostrelecká príprava útoku sleduje cieľ rozvrátiť nepriateľskú obranu, narúšiť velenie, znemožniť nepriateľovi manéver, umlčať a zničiť živú silu a palebné prostriedky obrany, to jest, priviesť ju do takého stavu, aby nemohla klást účinný odpor; len za týchto podmienok je pripravená cesta ostatným druhom vojsk, najmä pechote a tankom, pre útok s malými stratami na dnešnú dobre vybudovanú a obsadenú obranu. Delostrelecká príprava má dva hlavné charakteristické rysy: dĺžku a štruktúru.

Dĺžka delostreleckej prípravy útoku podľa skúseností a praxe sovietského delostrelectva vo Veľkej vlasteneckej vojne nemá presahovať troch hodín. Pri útoku na dobre vybudovanú a obsadenú obranu nepriateľom pohybovala sa delostrelecká príprava v medziach jednej až dvoch hodín v prevážnej väčšine prípadov válečnej praxe. Tento čas nedáva možnosť nepriateľovi prisunúť väčšie zálohy.

Štruktúra delostreleckej prípravy útoku je kombinovanie hlavných delostreleckých úloh, to jest, umlčovania a ničenia živej sily a palebných prostriedkov, a tiež borenia obranných zariadení, pričom dochádza nepriamo tiež vlastne k umlčovaniu a ničeniu živej sily a palebných prostriedkov v mnohých prípadoch (na pr. pozorovateľne, palebné odolné kryty, atď.). Rozdiely v umlčovaní a borení sú vo spôsoboch strelby, v požiadavkách pre pozorovanie, v materiálnom zaistení a v čase.

V delostreleckej príprave útoku za približných stredných podmienok je vyhradený čas pre umlčovanie, rovný sumárnej hodnote asi 30 minút, ktoré bývajú obyčajne rozdelené na dva až štyri palebné prepady. Počas umlčovania má padnúť za delostreleckej prípravy na 1 ha v čase asi 30 minút približne 360 granátov 76 mm kalibru alebo 250 granátov 105 mm kalibru, alebo 200 granátov 122 mm kalibru alebo 120 granátov 152 mm kalibru, do čoho sa nepočíta metodická paľba (palebné streženie); 82 mm míny prirovnávame k 76 mm granátom, 120 mm míny k 122 mm granátom a 160 mm míny k 152 mm granátom, pretože ich účinky v umlčovaní sú približne rovné.

Medzi palebné prepady vsúva sa borenie, palebné streženie a umlčovanie cieľov v hĺbke nepriateľskej obrany tak, aby neprekážalo boreniu, ktoré vyžaduje presnosti streľby a dobrých pozorovacích podmienok.

Borenie pozorovateľne alebo palebného odolného krytu vyžaduje kalibrov 122 mm, 152 mm, poprípade 203 mm a asi 1 hodinu času, keď sa robí borenie zo zakrytých palebných postavení. Pre 2—3 priame zásahy treba asi 70 granátov 152 mm kalibru alebo 120 granátov 122 mm kalibru, pričom sa značne zvýši čas streľby.

Borenie stykov zákopov vyžaduje pri normálnych podmienkach streľby 25—40 granátov 122 mm kalibru a času pre streľbu 15—30 minút alebo 20—30 granátov 152 mm kalibru a času pre streľbu 20—40 minút.

Ničenie drôtených zátarasov a vystreľovanie priechodov v mínových poliach vyžaduje veľkého množstva streliva a dlhého času, preto použitie delostrelectva k týmto úlohám je treba obmedziť na najmenšiu mieru a je treba ho používať len v nevyhnutných prípadoch.

Pri borení minometami prirovnávame 120 mm míny k 122 mm granátom a 160 mm míny ku 152 mm granátom.

Uvedená spotreba streliva pre borenie platí pre stredné bojové podmienky, to jest, diaľka streľby nemá prevyšovať u diel 3 km, u minometov má byť menšia ako 2 km, pri streľbe má byť dobrá viditeľnosť a dobre vycvičený strieľajúci veliteľ ako aj obsluha jednotky.

Keď je možné využiť na borenie diel pre priamu streľbu, pričom sa vykonávajú všetky úlohy borenia, skráti sa čas borenia v delostreleckej príprave na 10—15 minút a spotreba streliva zmenší sa tri až päťkrát. Takýchto prípadov však býva málo a preto je treba počítať s kombináciou priamej i nepriamej streľby pri borení.

Plán delostreleckého útoku armády obsahuje priemernú spotrebu streliva na hlavň v jednotlivých obdobiach podľa úloh a času pre vykonanie týchto úloh.

V delostreleckej podpore útoku vyjadruje plán delostreleckého útoku spôsob delostreleckej podpory útoku, jej hĺbku a spotrebu streliva. Spôsobami delostreleckej podpory útoku nebudem sa podrobnejšie zaoberať, pretože bolo o nej už dost písané. Pokladám za potrebné upozorniť na jednu okolnosť pri plánovaní podpory palebným valom, ktorú mnohí príslušníci delostreleckých štábov vyšších jednotiek nechápu správne. U nás sa všeobecne tvrdí, že pri skončení delostreleckej prípravy po signále pechoty prenesie sa paľba na prvú základnú čiaru palebného valu, ktorá obyčajne „leží“ na druhom nepriateľskom zákope, a tým začína podpora útoku.

Je tomu vždy tak? Niekedy ano, niekedy nie. Keď je druhý zákop vzdialený od prvého zákopu asi na 150 m alebo na tejto vzdialenosti je dostatočná hustota cieľov (odporov) je prvá základná čiara palebného valu odôvodnená a tiež prenos paľby na ňu po znamení pechoty.

V tom prípade, keď sa nachádza druhý zákop alebo značná hustota cieľov (odporov) na vzdialenosť väčšiu ako 150—250 m od prvého zákopu, je odôvodnené „položenie“ prvej základnej čiary palebného valu na túto vzdialenosť. Čo bude s umlčovaním cieľov (odporov) medzi prvým a druhým zákopom a ako bude zaistené pechote bezpečné ovládnutie prvého zákopu a zabránenie manévru nepriateľskej živej sily a palebných prostriedkov z druhého zákopu (oporných bodov) do prvého zákopu? Spoliehať sa len na priamu streľbu diel, väčšina ktorých sa začala premiestňovať, zdržovať ich a zväčšovať tak vzdialenosť medzi nimi a útočiacou pechotou s tankami je krajne nevýhodné, pričom nemusí byť

vždy očakávaných výsledkov (nevýhodné pozorovanie, nepriaznivý terén v okolí cieľov pre priamu strelbu, atď.).

Je výhodné a vo väčšine uvedených prípadov nutné zaplávať medzi posledný prepad delostreleckej prípravy na prvý zákop a prvú základnú čiaru palebného valu medzi ľahlou čiarou palebného valu a začínať na nej delostreleckú podporu útoku. Tým sa dodrží zásada pravidiel strelby, aby vzdialenosť medzi medzilahými čiarami alebo hlavnou a medzilahou čiarou bola asi 100 m a zmenší sa rozdiel medzi delostreleckou prípravou a podporou útoku; prechod sa stane menej nápadným, čoho vyžadujú predpisy Sovietskej armády.

Delostrelecké zabezpečenie boja v hĺbke nepriateľskej obrany nie je možné splávať tak presne ako delostreleckú prípravu a podporu útoku, pričom však plán delostreleckého útoku musí predvídať v hrubých rysoch hlavné úlohy delostrelectva v tomto období.

Všetká práca delostrelectva pri zabezpečovaní boja v hĺbke nepriateľskej obrany smeruje k nepretržitému razeniu cesty pechote a tankom k umožneniu ich rýchleho postupu a k zaisteniu výdatnej pomoci pri odrážaní nepriateľských protiútokov, najmä tankových.

Medzi hlavné úlohy delostrelectva armády v tomto období patrí:

- pokračovanie v umlčovaní nepriateľského delostrelectva;
- zabráňovanie ústupu nepriateľským jednotkám, prísunu nových záloh a organizovanejšiemu obsadzovaniu obranných pásiem (postavení);
- odrážanie protiútokov, najmä tankových a náletov letectva;
- zabezpečenie dobytého terénu a dosiahnutých čiar;
- zabezpečenie zasadzovania druhých sledov vyšších jednotiek do boja, najmä mechanizovaných divízií, na ktorých má armáda osobitný záujem.

Zasadzovanie armádnej rýchlej skupiny, poprípade druhého sledu armády vyjadruje plán delostreleckého útoku armády len všeobecne a v mnohých prípadoch vynecháva ich delostrelecké zabezpečenie, zvlášť vtedy, keď sa nepredvída ich zasadenie v prvom dni útočnej operácie. Zasadzovanie týchto jednotiek vyžaduje osobitného splánovania v prevažnej väčšine prípadov válečnej praxe.

Plán delostreleckého útoku spracováva náčelník štábu delostrelectva armády podľa smerníc veliteľa delostrelectva armády za účasti operačného oddelenia štábu delostrelectva armády v spolupráci so zpravodajským a spojovacím oddelením.

Za správnosť splánovania ručí veliteľ delostrelectva armády s náčelníkom štábu, za správnosť vyhotovenia náčelník operačného oddelenia veliteľstva delostrelectva armády, čo potvrdia svojimi podpisami na spodnej časti dokumentu.

Takto vyhotovený plán delostreleckého útoku predloží sa veliteľovi armády ku schváleniu. Veliteľ armády s veliteľom delostrelectva armády nesú zodpovednosť v rovnakej miere za prevedenie delostreleckého útoku podľa plánu.

Druhý výtisk plánu delostreleckého útoku armády predkladá sa veliteľovi delostrelectva frontu. Pre delostrelectvo podriadených jednotiek armáde rozosielať sa výpisy z plánu delostreleckého útoku v rozsahu, ktorý potrebujú pre svoju bojovú činnosť.

Hlavné zásady delostreleckého zabezpečenia pri zasadzovaní armádnej rýchlej skupiny

Delostrelecké zabezpečenie pri zasadzovaní armádnej rýchlej skupiny prevádza delostrelectvo armádnych sborov, v pásmach ktorých sa armádna rýchla skupina zasadzuje a armádna delostrelecká skupina. Vo zvláštnych prípadoch zabezpečuje zasadenie tiež delostrelectvo armádnych sborov, ktoré majú hranice s armádnym sborom, v pásme ktorého sa zasadzuje armádna rýchla skupina, a to obyčajne vtedy, ak nie je inak možné dosiahnuť potrebnú hustotu hlavných pre delostrelecké zabezpečenie.

Delostrelecké zabezpečenie armádnej rýchlej skupiny pri zasadzovaní do boja vyžaduje:

- nepretržitého prieskumu v záujmoch delostrelectva, ktoré zabezpečuje zasadenie armádnej rýchlej skupiny;
- vytvorenia dostatočnej hustoty delostrelectva zabezpečujúceho zasadenie armádnej rýchlej skupiny v jej pásme;
- včasného určenia delostreleckej zostavy pre zabezpečenie;
- výhodného rozmiestenia delostreleckých jednotiek pridaných armádnej rýchlej skupine z hľadiska možnosti zaradiť sa bez straty času do prúdov;
- včasného určenia miest pre delostrelecké jednotky v prúdoch, poprípade vydelenia osobitných ciest pre ne;
- protitankového a protiletectvého zabezpečenia;
- materiálo-technického zabezpečenia;
- spojenia veliteľa delostrelectva armádnej rýchlej skupiny (veliteľa delostrelectva tankovej divízie) s veliteľom delostrelectva armády;
- krátkej ale pritom mohutnej delostreleckej prípravy;
- výdatnej a účinnej podpory armádnej rýchlej skupiny po jej zasadení do boja;
- včasného splánovania a zorganizovania bojovej činnosti delostrelectva zabezpečujúceho zasadenie.

Pre solidne delostrelecké zabezpečenie pri zasadzovaní armádnej rýchlej skupiny v jej pásme je treba pre delostreleckú prípravu a podporu na pravdepodobnú hĺbku nepriateľskej bojovej zostavy vytvoriť hustotu 100–120 hlavni na 1 km.

Delostrelecká príprava býva krátka ale pritom musí byť mohutná, aby umlčala dostatočne nepriateľské odpory a tým zaistila vyrazenie armádnej rýchlej skupiny bez väčších strát. Celkový čas potrebný na delostreleckú prípravu pohybuje sa v medziach 20–40 minút, pričom bývajú obvyčajne 1–2 palebné prepady a pri potrebe medzi prepadami palebné streženie spojené s ničením palebných prostriedkov nepriateľa. Prevážnu časť nepriateľského delostrelectva umlčuje obvyčajne letectvo.

Najlepšou metódou podpory pri zasadení armádnej rýchlej skupiny je postupné sústreďovanie palieb na hĺbku nepriateľskej bojovej zostavy (jej prvého sledu), to jest, na hĺbku asi 2–3 km; v ďalšom sa podporuje armádna rýchla skupina postupnými sústredenými palbami (poprípade zaistuje sa prehradnými palbami) podľa požiadaviek veliteľa rýchlej skupiny (veliteľa delostrelectva armádnej rýchlej skupiny).

Delostrelecké zabezpečenie zasadenia armádnej rýchlej skupiny do boja plánuje štáb delostrelectva armády, ktorý sa musí postarať o to, aby splánovanie a rozkazy prenikly zavčasu k delostreleckým jednotkám zabezpečujúcim zasadenie.

Hlavné zásady protitankového zabezpečenia armádnej útočnej operácie

Protitankové delostrelectvo vzhľadom k vykonávaniu úloh v armádnej útočnej operácii je veľmi dôležitou údernou a obrannou silou. Prevádzanie armádnej útočnej operácie nie je mysliteľné v dnešných podmienkach bez protitankového zabezpečenia.

Treba si uvedomiť, že prevážna časť bojovej činnosti protitankového delostrelectva v armádnej útočnej operácii má obranný charakter, preto nie je nič divného, keď hovoríme o protitankovej obrane za útoku.

Základom protitankovej obrany v armádnej útočnej operácii sú silné protitankové zálohy peších plukov a vyšších jednotiek v zostave armády, ktorých najdôležitejšou úlohou je zaisťovať postupne dobytý terén a útočiacie jednotky pred protiútokmi nepriateľských tankových (obrných) jednotiek; túto úlohu vykonávajú delostrelecké jednotky v protitankových zálohách vo forme protitankových postavení.

Protitankové zabezpečenie armádnej útočnej operácie vyžaduje:

- zabezpečenie rozvinovania zostavy armády pred operáciou;

- vytvorenie dostatočne silných protitankových záloh na všetkých veliteľských stupňoch počínajúc peším plukom;
- nepretržitého prieskumu a sledovania činnosti a pohybu nepriateľských tankových (obrných) jednotiek;
- výhodného rozmiestenia a manévru protitankových záloh v bojovej zostave;
- materiálo-technického a žienijného zabezpečenia;
- spoľahlivého spojenia veliteľov protitankových záloh s vševojskovými veliteľmi (veliteľmi delostrelectva);
- včasného rozhodnutia pre zasaďenie protitankových záloh;
- rýchleho manévru, zaujatia a zbežnej prípravy protitankových postavení, ako aj prípravy pre boj s tankami;
- húževnatého vedenia boja s nepriateľskými tankami až do ich zničenia;
- zabezpečenia druhých sledov vyšších jednotiek pri zasaďovaní do boja a armádnej rýchlej skupiny;
- zabezpečenia pred útokmi nepriateľského letectva;
- zladenie spolupráce s pechotou, tankami, ženijnými jednotkami, letectvom a ostatným delostrelectvom.

Armádna protitanková záloha v armádnej útočnej operácii má obyčajne najmenej jednu delostreleckú protitankovú brigádu a rotu až prápor ženistov s minami. Pohybuje sa obyčajne na konci bojovej zostavy armádnych sborov v prvom slede armády.

Veliteľ armády (veliteľ delostrelectva armády) je povinný upozorniť veliteľa armádnej protitankovej zálohy na dôležité smery, na ktorých je treba predvídať nepriateľské protiútoky tankových (obrných) jednotiek a na ktorých čiarach musí byť armádna protitanková záloha v pohotovosti zaujať protitankové postavenia.

Veliteľ armádnej protitankovej zálohy musí udané smery a čiaru dôkladne preštudovať (v teréne alebo na mape).

Hlavné zásady protiletectvého zabezpečenia armádnej útočnej operácie

Protiletectvé zabezpečenie armádnej útočnej operácie má veľký význam pre úspech, najmä vtedy, ak má nepriateľ dostatočne veľké letecké sily. Nepriateľské letectvo a jeho silné údery na hlavnú útočnú zostavu armády môžu spôsobiť armáde značné straty, oddialiť začiatok a za spolupráce s delostrelectvom a ostatnými druhmi vojsk môže znemožniť operáciu.

Najviac citlivým obdobím pre zostavu armády je prípravné obdobie a začiatok operácie. V prípravnom období obyčajne vlastné letectvo útočiaceho nevyvíja veľkej činnosti, aby sa neprehradilo prípravy operácie a preto hlavná ťarcha protiletectvej obrany leží na protiletadlovom delostrelectve.

Hlavnými objektami protiletectvého zabezpečenia zostavy armády sú tieto:

- bojová zostava armádnych sborov v prvom slede armády, najmä sborov, ktoré sú určené k prevedeniu hlavného úderu, a tiež palebné postavenia hlavnej delostreleckej zostavy;
- veliteľské stanovište armády;
- armádna zásobovacia základňa;
- jednotky v druhom slede armády a armádnej rýchlej skupine;
- palebné postavenia delostrelectva pri odrážaní masového protiútku nepriateľských tankov za boja v hĺbke nepriateľskej obrany;
- druhé sledy armádnych sborov, armády a armádna rýchla skupina pri ich zasaďovaní do boja;
- miesta v teréne zvlášť citlivé pri ich prechode zostavou armády (tesniny, prepravy, atď.).

Z možností a činností nepriateľského letectva, ako aj z objektov vyžadujúcich protiletectvého zabezpečenia vyplývajú hlavné zásady protiletectvého zabezpečenia armádnej útočnej operácie, to jest:

- centralizovanie protiletadlových delostreleckých jednotiek najmä v prípravnom období armádnej útočnej operácie;
- posilnenie protiletectvej obrany zostavy armády na smere hlavného úderu pri potrebe aj na úkor časti zostavy na smere pomocného úderu;
- dodržiavanie prísnej disciplíny delostreleckými protiletectvými jednotkami týkajúcej sa predovšetkým maskovania a palebného režimu;
- organizovanie pozorovacej a hlásnej služby;
- správne splánovanie premiestňovania delostreleckých protiletadlových jednotiek počas armádnej útočnej operácie;
- včasné zaujatie bojovej zostavy protiletadlovým delostrelectvom;
- zabezpečenie druhých sledov armádnych sborov prvého sledu armády pri zasadzovaní do boja rýchlej armádnej skupiny a druhého sledu armády;
- silná protiletectká obrana jednotiek zabezpečujúcich dosiahnutý úspech;
- ochrana jednotiek pri preskupovaní behom operácie;
- správne splánovanie a vykonávanie poriadkovej služby u delostrelectva armády a v delostreleckých protiletadlových jednotkách.

Pri dodržaní týchto hlavných zásad aktívnej delostreleckej protiletectvej obrany bude armádna útočná operácia dostatočne zabezpečená pred nepriateľským bombardovaním a stremhlav útočiacim nepriateľským letectvom, najmä na smere hlavného úderu. Toto však nezabavuje veliteľov všetkých jednotiek a druhov vojsk povinnosti starať sa o protiletectkú obranu, ale pri náletoch je treba využiť všetkých aktívnych a pasívnych prostriedkov protiletectvej obrany.

Zabezpečenie delostrelectva armády strelivom

Zabezpečenie delostrelectva armády strelivom tvorí najdôležitejší prvok materiálnotechnického zabezpečenia armádnej útočnej operácie. Delostrelecké strelivo činí jednu z najväčších materiálnych položiek armádneho tylu.

Množstvo delostreleckého streliva v armáde počíta sa na palebné priemery. Palebný priemer je teda množstvo výstrelov dopravovaných ako zásoba pre jedno delo, je účtovnozásobovacou jednotkou a nie normou pre dennú spotrebu streliva. Delostrelectvo armády musí byť zásobené strelivom na celú hĺbku armádnej útočnej operácie, od jej začiatku až do ukončenia.

Potreba delostreleckého streliva pre armádu útočnú operáciu závisí od týchto hlavných faktorov:

- od rozsahu a objemu úloh, ktoré stoja pred delostrelectvom armády;
- od rozmerov armádnej útočnej operácie;
- od možnosti zásobovania na celú hĺbku operácie;
- od zásoby streliva, ktoré musia zostať armáde pri skončení operácie.

Zabezpečenie delostrelectva armády strelivom na celú hĺbku útočnej operácie vyžaduje približne tohoto množstva:

- na prielom taktickej hĺbky nepriateľskej obrany 2—3 palebné priemery;
- na každý ďalší deň operácie asi 1/4 palebného priemeru;
- na konci operácie má mať armáda asi 1 palebný priemer.

Pre delostrelecké zabezpečenie útočnej operácie armády na dobre vybudovanú a obsadenú obranu, pri ostatných stredných podmienkach, treba asi 4—6 palebných priemerov. V osobitných podmienkach armádnej útočnej operácie môže sa uvedená hodnota meniť, to jest, zmenšiť alebo zväčšiť až o 25%.

Najväčšiu spotrebu streliva vyžaduje prielom taktickej hĺbky nepriateľskej obrany, to jest, na prvý deň útočnej operácie:

- na delostreleckú prípravu pripadá asi 1 palebný priemer;
- na delostreleckú podporu útoku pripadá asi 0,8—1 palebný priemer;
- na delostrelecké zabezpečenie boja v hĺbke nepriateľskej obrany je treba počítať s množstvom 0,5—0,7 palebného priemeru.

Pri prevádzaní armádnej útočnej operácie v čase asi 10 dní za podmienok, že prvý deň boja si vyžiada spotreby streliva v hodnote 2,5 palebného priemeru a ku konci operácie má zostať u armády asi 1 palebný priemer, musí mať armáda k začiatku operácie asi 6 palebných priemerov delostreleckého streliva.

Ak sa prevádza armádna útočná operácia v čase asi 5 dní za podmienok, že prvý deň boja vyžiada si spotreby streliva v hodnote asi 1,5—2 palebných priemerov a ku konci operácie má zostať v armáde asi 1 palebný priemer, musí mať armáda k začiatku operácie asi 3,5—4 palebné priemery.

V palebných postaveniach delostreleckých jednotiek složí sa asi 2—3 dni pred začiatkom útočnej operácie také množstvo streliva, ktoré zodpovedá spotrebe na prvé dve obdobia delostreleckého útoku s 10—20% zálohou; strelivo pre boj v hĺbke nepriateľskej obrany složí sa v priestore za palebnými postaveniami alebo naloží sa na autá pripravené pre premiestovanie delostreleckých jednotiek po začiatku útoku. Ostatné strelivo je v plukových, divízijských a armádných poľných skladoch (predsunutých výdajniach).

Organické delostrelecké jednotky armády zásobujú strelivom zásobovacie (dopravné) jednotky plukov, divízií a armády z príslušných skladov; v mnohých prípadoch je treba odoslať pre urýchlenie dovozu streliva prevážnu väčšinu vozidiel delostreleckých jednotiek priamo až do armádneho skladu (výdajne). Posilové delostrelecké jednotky dovážajú si strelivo z armádných skladov obyčajne samy.

Záver

Veliteľ armády a jeho štáb musia ovládať zásady delostreleckého zabezpečenia armádnej útočnej operácie, musia si uvedomiť, že oneskorené rozhodnutie a jeho oznámenie veliteľovi delostrelectva armády má za následok nesprávne a nedôkladné splánovanie činnosti delostrelectva, čím sa stáva delostrelecké zabezpečenie armádnej útočnej operácie menej cenným.

Veliteľ delostrelectva armády a jeho štáb musia byť prvotriedne kvalifikovaní generáli a dôstojníci, aby mohli zvládnuť úplne celý objem prác, ktorý vyžaduje delostrelecké zabezpečenie dnešnej armádnej útočnej operácie; nekvalifikovaní funkcionári nemôžu požadované práce zvládnuť ani pri najlepšej vôli a okrem toho je veľmi ťažké brať ich k zodpovednosti za následky vyplývajúce z neúspechu delostreleckého zabezpečenia.

Povinnosťou veliteľa delostrelectva armády a jeho náčelníka štábu je usmerňovať prácu podriadených, pretože inakšie nemôže byť ani reč o spolupráci vnútri delostreleckého štábu.

Veliteľ delostrelectva armády a náčelník štábu majú v prvom rade spolupracovať s ostatnými veliteľmi a náčelníkmi sami a neodkazovať vyriešenie otázok spolupráce na podriadených.

Delostrelectvo je zo začiatku útočnej operácie hlavnou údernou silou, ktorá klesní cestu ostatným vojskám k úspešnému dokončeniu útočnej operácie.

Úspešné začatie a zakončenie armádnej útočnej operácie závisí do značnej miery od dostatočného množstva a potrebných druhov normalného, protitankového a protiletadlového delostrelectva zabezpečeného dostatočne strelivom, od starostlivej prípravy a organizovania delostreleckého útoku v operácii dnešnej armády počínajúc veliteľom delostrelectva armády a jeho štábom a končiac posledným mužom obsluhy; vtedy bude skutočne platiť zásada: „Pot delostrelca šetrí krv ostatných vojsk“.